

Foia românească

Vineri
20 noiembrie
1998

Anal I
Nr. 47

(Serie nouă)

Săptăminal al românilor din Ungaria ❖ Fondat în 1951 ❖ 8 pagini ❖ 20 forinți

Proteste, comunicate și relatări stîrnite de rezultatele îngrijorătoare după alegerile din 18 octombrie a.c. în rîndurile minorității române din Ungaria

Alegerile locale și minoritare din 18 octombrie anul curent pentru românii din Ungaria au adus rezultate dubioase și odioase. Împotriva acestei situații în pag. întâi și a 2-a al săptăminalului nostru publicăm păreriile unor organe și organizații, iar în numărul din săptămîna

viitoare vom da publicității textul *Societății Culturale a Românilor din Budapesta*, trimis lui **dr. Jenő Kaltenbach**, ombudsman în Parlament pentru drepturile minorităților, text pe care l-am primit la încheierea ediției actualului număr al *Foii românești*.

Formal totu-i legal

În esență: circ, haos, schizofrenie

În zilele din trecutul apropiat au avut loc ședințele de constituire a autoguvernărilor minoritare în peste o mie de localități din țară, localități în care s-au inițiat și, la alegerile din 18 octombrie 1998, listele minorităților respective au primit numărul de vot suficient. Dintre cele 13 minorități din Ungaria așa s-au desfășurat lucrurile și în rîndul minorității române, lucru normal și evident. Dar numai pînă la acest moment sînt valabile cele de mai sus.

De ce? Pentru că alegerile autoguvernărilor minoritare române „au fost îmbogățite” cu constituirea și a unor autoguvernări „neromâne” într-adevărat sens al cuvîntului, adică în realitatea și practica de toate zilele.

Deși în numerele *Foii românești* apărute în perioada de după 18 octombrie s-a scris în repetate rînduri, considerăm că nu-i de prisos să reamintim doar atît: din cei 167 de membri ai autoguvernărilor minoritare române – care pînă la ședința de constituire a Autoguvernării pe Țară a Românilor din Ungaria au avansat în calitate de electori și care vor decide asupra numărului și componenței Adunării generale a A.Ț.R.U., a organelor și persoanelor de conducere – 60 au fost și sînt necunoscuți, în special cei din Budapesta, chiar și pînă în prezent în rîndurile românilor autohtoni din țara noastră. Această „necunoaștere” nu este deloc întîmplătoare: dînșii nu vorbesc limba română („maternă”), n-au desfășurat nici un fel de activitate, indiferent de domeniu, în scopul românismului nostru, s-au angajat „să

ne reprezinte” interesele (oare la ce se gîndesc?) de azi pe mîine în speranța obținerii unor beneficii financiare, personale sau colective.

Această stare de schizofrenie se poate demonstra, cred, foarte semnificativ, cu cele ce s-au petrecut la ședința de constituire a autoguvernării „române” din sectorul XI. al Capitalei, ședință urmărită nu întîmplător cu un interes deosebit de reprezentanții mass-mediei scrise și electronice și care în fine s-a metamorfozat într-un circ, într-un haos.

Dar să rămînem la concret: 11 noiembrie, ora 15, o sală de consfătuire la etajul 2 al Primăriei sectorului XI. Reprezentantul Primăriei a informat pe cei prezenți despre țelul acestei adunări: constituirea și alegerea deținătorilor de funcții, anume a președintelui și vicepreședintelui autoguvernării minoritare române. În stînga și dreapta de Dînsul 5 persoane, scuze, deja cinci membri ai autoguvernării minoritare „române” din acest sector, care nici ei nu se cunosc unul pe altul, mai bine zis 3 se cunosc ei între ei, iar ceilalți 2, de-aseenea, ei în-

tre ei. După ce chiar și matematic 3 este mai mare decît 2, ce a urmat în continuare s-a petrecut după „scenariul” numărului mai mare, cu alte cuvinte a fost doar o formalitate. Degeaba s-a cerut din partea celor 2 români autohtoni, **Ștefan Frătean** și **Alexandru Țirle** o scurtă prezentare a celor aleși, ședință deschisă, desfășurarea lucrărilor în limba română. Nu și nu! Ușile s-au închis, deși în rezultatul alegerilor nu ne-am înșelat. În funcția de președinte a fost aleasă **Ambrózy Krisztina Gabriella**, iar în cea de vicepreședinte **Dalminé Szeleczki Lidia**.

După ce domnișoara Ambrózy, deja în calitate de președinte, a refuzat categoric să stea de vorbă, să dea vreun interviu sau declarație reprezentanților presei... ceea ce s-a petrecut în continuare... lăsăm la fantezia cititorilor..., deși la o masă din coridorul etajului unu pare-mi-se că s-a apreciat „scenariul” celor 3 „cîștigători”. Doar un lucru este sigur: în lipsa translatorilor „aprecierea” nu s-a putut face în limba română.

– km –

Comunicat comun

AUTOGUVERNAREA PE ȚARĂ A ROMÂNILOR DIN UNGARIA, ca organul de reprezentanță pe țară a autoguvernărilor locale românești, înființate în urma alegerilor din 1994, și **UNIUNEA CULTURALĂ A ROMÂNILOR DIN UNGARIA**, ca atelierul pe țară care întrunește organizațiile civile și de specialitate românești din țară (asociații, comunități religioase, presă, comunitatea cercetătorilor și creatorilor), își exprimă îngrijorarea față de rezultatele alegerilor din 18 octombrie 1998, respectiv față de componența autoguvernărilor minoritare românești care doresc să „reprezinte” românii din Ungaria.

Din nefericire, din punct de vedere juridic, *Legea privind Drepturile Minorităților Naționale și Etnice* și *Legea Electorală*, fac posibil ca în autoguvernările minoritare românești să fie aleși și cetățeni neromâni. Rezultatele și experiențele alegerilor dovedesc că, în primul rînd la Budapesta, în 15 sectoare s-au înființat autoguvernări românești ai căror membri în mare majoritate nu aparțin minorității noastre. Se poate presupune că inițiativele lor sînt dirijate de interese personale și eventual, colective. Nu cunoaștem marea majoritate a deputaților de minoritate românească din Budapesta și nici pe cei din Kazincbarcika. Pînă la ora actuală nu au avut nici un contact cu comunitățile românești din țara noastră. Nu vorbesc limba noastră maternă și pînă acum nu au depus nici o activitate (culturală, științifică, de învățămînt, de păstrare a tradițiilor, ș.a.m.d.), care ar servi păstrarea identității și ar întări poziția de limbă a românilor din Ungaria.

Conducerea și membrii celor două organe pe țară, din cei 167 de electori, vor recunoaște ca reprezentanți români din Ungaria numai pe cei din cele 3 județe (Bichiș, Csongrád și Hajdú-Bihar), respectiv pe acei 15 deputați din Budapesta, care au fost susținuți la alegeri de către *Societatea Culturală a Românilor din Budapesta*, iar de ceilalți 60 de deputați se delimitează categoric.

Alegerea deputaților neromâni în autoguvernările minoritare românești contrazice spiritului *Legii privind Drepturile Minorităților Naționale și Etnice*, deoarece Guvernul, din banii cetățenilor care plătesc impozite, dorește să sprijine și în viitor numai acele comunități de naționalitate, care realizează activități și programe care servesc păstrarea identității de minoritate.

Ion Budai
președintele
Autoguvernării
pe Țară a Românilor
din Ungaria

Florica Santău
președinte
Uniunii Culturale
a Românilor din Ungaria

La 11 noiembrie 1998, Giula

Comunicatul comun a fost trimis doamnei dr. Magda Kovács Kósa, președintele Comisiei Parlamentare pentru Drepturile Omului, Minorități și Culte, lui dr. Jenő Kaltenbach, ombudsmanul în Parlament pentru drepturile minorităților, lui dr. Toso Donceev, președintele Oficiului pentru Minoritățile Naționale și Etnice, lui dr. Gábor Demszky, primarul general al Budapestei, precum și mass-mediei centrale și regionale.

După legile unei relatări ar trebui spus acum, că la 11 noiembrie în sectorul XI al capitalei Ungariei s-a format *Autoguvernarea minoritară românească*. În funcția de președinte al Autoguvernării a fost ales – în cadrul unei ședințe închise – **Krisztina Ambrózy**, vicepreședinte **Lidia Szelecky Dalmi**. Autoguvernarea românească este compusă din 3 reprezentanți ai *Uniunii Democrate Maghiaro-Române*, respectiv din cei doi reprezentanți ai Societății Culturale a Românilor din Budapesta. După constituirea Autoguvernării și alegerea funcționarilor, președintele Autoguvernării n-a dorit să dea interviu presei.

Pînă aici relatarea. Dar să vedem ce stă în dosul acestei alegeri. Știm bine că reprezentanții *Uniunii Democrate Maghiaro-Române* nu sînt români din Ungaria, nici nu cunosc limba română – nu se pot mîndri că această limbă este limba lor maternă –, abia acum îi cunoaștem, pentru că pînă acum nicidecum n-au fost văzuți la manifestările românilor din Ungaria.

La această ședință totul s-a desfășurat conform legilor democrației. Reprezentantul Primăriei i-a salutat pe cei prezenți: pe cei 5 membri ai Autoguvernării și pe cei invitați, care au fost pe de o parte domnul **Zoltán Pap**, președintele *Uniunii Democrate Maghiaro-Române*, iar pe de cealaltă domnul **Gheorghe Marc**, șeful Oficiului Autoguvernării pe Țară a Românilor din Ungaria și pe reprezentanții presei scrise și electronice românești din țară, respectiv Televiziunea RTL. Deoarece decanul de vîrstă al membrilor Au-

Relatare și comentariu radiofonic

toguvernării a fost doamna Dalmi, a fost rugată să dirijeze ședința de constituire, ca președinte de onoare. Deputatul român **Ștefan Frătean** a cerut ca limba de comunicare să fie cea românească, deoarece aici se formează o autoguvernare românească. Propunerea însă a fost respinsă cu un vot de 3 la 2. Tot Ștefan Frătean a inițiat demisionarea a celor trei persoane „neromânești”, argumentînd că... dar cunoaștem bine argumentele sus amintite. Propunerea a fost respinsă cu 3 la 2. Înaintea alegerii funcționarilor, domnișoara Ambrózy a cerut ca ședința, în continuare să se desfășoare cu ușile închise. Propunerea a fost votată cu un vot 3 la 2. În rest nu se mai știe, oficial, ce s-a întîmplat la ședința de constituire: noua președintă, cum am mai amintit, n-a dorit să ne informeze. Dar probabil tot după legile democrației – cu un vot de 3 la 2 – s-a decis soarta Autoguvernării ... dar și cea a românilor din acest cartier. Așa că, aici am ajuns...

Aici însă, să-mi fie permis o mențiune. Pînă acum de cîte ori nu s-au adus laude legii minorității... Cei care au militat pentru această lege, au fost premiați, distinși, pe urmă puși în funcții mari, puși pentru a pune în practică cele ghicite de ei. Menționez faptul că o bună parte a lor provine din comunitățile minorităților autohtone din Ungaria. Dintre acești domni nici unul n-a venit, n-a asistat – deși s-a prevăzut ce se va întîmpla – să-l ajute sau să-l

protejeze pe acel Ștefan Frătean, care fiind unul dintre cei mai valoroși membri ai comunității noastre românești, a ajuns într-o situație atît de penibilă și lipsită de orice onestie. Vă dați seama de faptul că un român să nu aibă nici o influență asupra unei grupări, zisă autoguvernare românească?

Oprindu-mă pentru încă o clipă la răspunderea capetelor noastre distinse: după transformările sociale din 1989, politica față de minorități a dorit să dirijeze comunitățile minoritare spre sfera civilă a asociațiilor culturale. Deoarece – și după părerea mea – minoritățile autohtone din Ungaria s-au încadrat într-un mod firesc în structura societății maghiare, singura diferență, singura deosebire constituind doar obiceiurile lor, limba lor, care toate se încadrează în sfera culturală. Însă, după diferite considerente politice, această practică – subvenționarea și susținerea asociațiilor culturale – a luat o cotitură spre acest sistem de autoguvernare, prin care minoritățile, vrînd-nevrînd, au fost invitate, și ele bucu-roase au și intrat în acest joc politic.

În decursul primului mandat s-a văzut – vezi de altfel răspunsurile date de către președinții autoguvernărilor minoritare românești la întrebările *Foii românești* – ce s-a făcut și ce nu s-a făcut. Să fie un rezultat darea în folosință a unui sediu? Să fie un rezultat buna colaborare cu primăriile locale? Parcă am fi în anii 60–70, cînd la o dare

de seamă a Consiliului local de odinioară se vorbea de lungimea trotuarului construit în anul respectiv, ori pomenirea rezultatelor în politica pentru femei.

De fapt, toate acțiunile autoguvernărilor formate în 1994 au avut o activitate și un caracter susținut cultural. În rest numai aspecte politice: ședințe, festivități, fotografii...

Bine, bine... numai că de aici, din această stare, încotro? Dacă aș generaliza cele petrecute în sectorul XI al Budapestei, ar trebui să constat cu o nespuse amărăciune, că: românii din acest cartier au dispărut în mocirla „democratică” a politicii minoritare.

Deci încotro? Spre întărirea *asociațiilor culturale*, a sferei civile! Că nu ne vor da bani? Ei bine, dacă noi *vrem* să menținem, să ne păstrăm identitatea noastră – cum ne place s-o spunem – hai să dăm NOI banii. Că domnișoara Ambrózy – cum se zvonește – va avea un onorariu lunar de vreo 70.000 de forinți? Și? Ne doare, ne poate dura... Este o nedreptate, dar să nu punem totdeauna vina pe celălalt, sau pe situația creată. Dacă vom avea forța vitală pentru acest angajament – cum de altfel în această lume multe mici etnii o au – atunci se va mai păstra românitatea din Ungaria...

Pentru Cîmpian

(Difuzat la 13 noiembrie a.c. la emisiunea în limba română a Studioului din Seghedin al Radiodifuziunii Maghiare.)

PROTEST

(Acest protest a fost generat de rezultatul discutabil al alegerilor din 18 octombrie a.c.)

1. Semnatarii acestui protest, intelectuali români din Ungaria, membri ai Instituțiilor românești din țară, deputați în autoguvernările locale ale românilor din Ungaria, electori pentru înființarea viitoarei autoguvernări pe țară, protestăm împotriva interpretării eronate a Legii privind Drepturile Minorităților Naționale și Etnice, cu ocazia propunerii și alegerii membrilor în autoguvernările locale.

2. Sistemul autoguvernărilor pentru minoritățile naționale și etnice din Ungaria, impus în urmă cu patru ani, a fost creat pentru a servi interesele și autonomia culturală a naționalităților și etniilor din Ungaria, iar membrii acestor autoguvernări trebuie să fie persoane care aparțin minorităților respective, recunoscute pentru activitatea pe care au depus-o în folosul grupului etnic din care fac parte și pe care s-au angajat să-l reprezinte.

3. Cu ocazia ultimelor alegeri pentru reprezentanțele locale s-a produs o situație fără precedent, care are la bază formulările ambigue, confuze care se găsesc în Legea minorităților. Pe baza informațiilor din mass-media, am luat cu încredere la cunoștință că majoritatea deputaților din autoguvernările românești nou-înființate în diferite cartiere din Budapesta nu sînt români, nu se declară români, nu cunosc limba română, nu au nici un fel de cunoștințe despre specificul naționalității românești din Ungaria și nu au avut niciodată legături cu instituțiile noastre de minoritate.

4. Alegerile electorale s-au desfășurat în mod legal, dar actualul cadru juridic și legislativ a per-

mis ca 40 la sută din electorii care vor reprezenta interesele românilor din Ungaria, ca delegați la alegerile pentru Autoguvernarea pe Țară a Românilor din Ungaria, să fie neromâni, străini de existența și interesele minorității noastre, iar acest fapt ne pune în pericol autonomia culturală, organizarea unei vieți de minoritate.

5. Acești electori străini declară în interviurile televizate că au dorința de a contribui la îmbunătățirea relațiilor interstatale dintre Ungaria și România, de a oferi sprijin unor persoane refugiate din România, dar nu declară că ar dori sau ar putea să participe la propășirea limbii și culturii românilor din Ungaria, la păstrarea și cunoașterea tradițiilor naționale românești, la optimizarea și dezvoltarea procesului de învățămînt, cercetare și creație în limba română.

6. Naționalitatea română din Ungaria primește cu recunoștință orice dovadă de simpatie, orice ajutor din partea națiunii majoritare sau a celorlalte minorități, dar activitatea autoguvernărilor românești trebuie să se îndrepte în primul rînd spre problemele interne proprii, iar cei care alcătuiesc aceste autoguvernări trebuie să fie buni cunoscători ai acestor probleme.

7. Autoguvernările de locale minoritate constituie acele foruri care primesc din partea guvernului ungar cea mai mare parte a fondurilor alocate în sprijinul minorității respective. Deputații ai 11 autoguvernări românești de sector din Budapesta nu sînt ro-

mâni, nu cunosc limba și cultura românească, nici situația specială a minorității românești din Ungaria. În acest caz se ridică întrebarea majoră: în ce scopuri, pentru ce activități, în folosul cui vor fi cheltuiți banii publici din bugetele acestor autoguvernări „românești”?

8. Cu ocazia legitimizării Legii pentru minorități, am observat mai multe formulări confuze, interpretabile. Din această cauză, cerem de urgență revizuirea unor paragrafe ale Legii minorităților, pentru a împiedica viitoarele neconcordanțe în aplicarea ei.

9. Semnatarii acestui protest consideră că toți acei români din Ungaria care își prețuiesc valorile culturale de naționalitate, de limbă, de religie și tradiții, trebuie să se desolidarizeze de situația de a fi reprezentanți în relațiile cu guvernul și statul de persoane străine de minoritatea noastră.

10. Semnatarii acestui protest, care vor fi electori pentru alegerile noii Autoguvernări pe Țară a Românilor din Ungaria, declară că în situația actuală, în care unul dintre cele mai importante centre de cultură (și) pentru românii din Ungaria, Budapesta, majoritatea electorilor sînt neromâni, vor ține în cumpănă participarea la alegeri.

Autoconducerea și Asociația românilor din Seghedin.

10 noiembrie 1998

La Békéscsaba

Întâlnirea conducătorilor comunităților minoritare

Între 13-15 noiembrie a.c. reședința județului Bichiș a găzduit cea de-a VII-a ediție a *Întâlnirii conducătorilor comunităților minoritare*, organizată de *Organizația Slovacilor din Ciaba* și *Casa de Cultură „Vasutas”* din oraș.

În cadrul manifestării de mare amploare, am fost prezenți și noi în după-masa primei zile, la o întrunire care a antrenat numeroși oaspeți de naționalitate slovacă în primul rând, dar au fost invitați și câțiva reprezentanți ai românismii din Aletea, Otlaca-Pustă, iar din partea forurilor județene a fost prezent **Gheorghe Ardelean**, președintele de naționalitate română al *Comisiei pentru minoritățile naționale și etnice din județul Bichiș*.

La Casa de Cultură „Vasutas”, deschiderea unei expoziții de țesături (lucru de mână) a fost urmată de un șir bogat de prelegeri de interes public, specifice situației actuale a minorităților conlocuitoare, pentru care trecându-se în revistă experiențele celor patru ani precedenți de existență și activitatea autogovernărilor minoritare, posibilitățile de colaborare între aceste foruri și organizațiile civile.

Cuvintele de salut rostite de **Mihai Lászik**, președintele *Organizației Slovacilor din Ciaba*, au fost urmate de deschiderea festivă a lucrărilor, de către primarul **János Pap**, exprimându-și satisfacția printre altele în legătură cu reînființarea celor trei autogovernări minoritare din oraș, care au existat și-n ciclul precedent.

„*Posibilitățile și formele de colaborare între organizațiile civile și autogovernările minoritare*” a fost titlul primei prelegeri, ținută de **Antal Paulik**, colaborator al *Oficiului pentru Minoritățile Naționale și Etnice*, accentuând o problemă

specifică, care necesită o rezolvare urgentă, anume: modificarea Legii privind Drepturile Minorităților Naționale și Etnice. Drept exemplu s-a amintit că prin candidați „necunoscuți” s-au înființat recent la Budapesta autogovernări minoritare române cu membri care nu aparțin comunității noastre, iar la Szekszárd într-o localitate populată și de șvabi s-a format autogovernare minoritară slovacă. Despre posibilitatea de preluare și susținere a diferitelor instituții de către autogovernările minoritare s-a afirmat că în ciclul trecut exemplele nu au fost prea multe.

István Kraszlán, referent cu problemele minorității slovace al noului Departament al Relațiilor Externe și Învățământului Public din cadrul Ministerului Învățământului, în prelegerea sa a dezbătut „*Sarcinile și posibilitățile instituțiilor*

lor și școlilor de naționalitate în dezvoltarea culturii minoritare”. În această ordine de idei cel mai important rol l-a consacrat tineretului, care trebuie să-și păstreze limba maternă, cultura strămoșească. Cu părere de rău s-a vorbit și despre o criză generală „slovacă”: copiii limba abia la școală o învață și o exersează, în familii fiind folosită limba maternă din ce în ce mai puțin. Curriculumul național, introducerea prin noua programă școlară NAT a noului obiect de studiu „Cultură și civilizație” în clasele 1 și 7, la fel a constituit o examinare aparte a învățământului de naționalitate.

Márton Molnár, director al Fundației Publice „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria” a trecut în revistă posibilitățile de înaintare a dosarelor de concurs, dînd o mîna de ajutor pentru ca în viitor să fie acceptate cît mai multe

dosare. Precum s-a accentuat și în viitor, ca scop primordial al programelor trebuie să fie: dezvoltarea identității minoritare și cultivarea limbii materne. Celălalt domeniu al concursurilor a fost: solicitarea burselor de studii pentru tineretul care studiază în învățământul de naționalitate mediu și superior, atrăgînd atenția necesității examenului de limbă de stat pentru studenții care nu învață la secție minoritară. Din nou s-a menționat că bursele nu sînt așa-zise sociale, ci sînt oferite, apreciate pe baza rezultatelor obținute la studii și conform activității de naționalitate recentă.

Ultima prelegere intitulată: „*Autogovernare locală sau minoritară?*” a fost prezentată de **Miklós Szabó**, primarul sătulețului bichișean Otlaca-Pustă, care și-a exprimat bucuria că de pe acum în localitate funcționează Autogovernarea minoritară locală, ca și la Micherechi. Recent s-a înființat în cadrul acesteia noua comisie minoritară și culturală, care-și va avea menirea de a întreține relații permanente cu țara-mamă, angajîndu-se de pe acum la numeroase sarcini concrete. Cu noua autogovernare, conducerea locală speră în obținerea mai multor bani cu care se va putea asigura prosperarea localității, a menținerii identității de naționalitate română, a funcționării instituțiilor de învățămînt (școală generală și grădiniță de copii), unde de ani la rînd se predă limba română.

Ultimele două zile au cuprins programe variate, printre care: prezentarea anumitor coreferate despre tradițiile, instituțiile, comunitățile slovacilor din Békéscsaba, întîlnire culturală, schimb de experiență, discuții libere...

- E. Bányai -

La școala din Micherechi

Anamaria Dulău Cozma – directoare-adjunctă

În trecutul apropiat se zvonea, iar într-una din zilele trecute am aflat cu siguranță despre o știre, chiar de la primarul **dr. Gheorghe Ruja** din Micherechi, cum că de pe acum *Școala generală cu limba de predare română locală* are o conducere nouă. Din cauza unor probleme de sănătate ale directorului **Mihai Bóka**, Autogovernarea locală a propus-o ca directorul împuternicit al școlii (pînă la 30 iunie 1999) pe **Aurica Hoțopan**, iar directoarea-adjunctă este: **Anamaria Dulău Cozma**.

Majoritatea cititorilor noștri sîntem siguri că o cunosc pe „doamna Duló” cum îi, spun elevii sau „Duca” cum o numesc colegii, ori Anuța cum îi zic consătenii, ca profesoară de română care se află întotdeauna „în vîrtejul” acțiunilor și mișcărilor de limbă maternă, pregătindu-și, însoțindu-și, încurajîndu-și elevii cu o însuflețire neobosită.

Modestă din fire, abia după încercări repetate am reușit să o determin să ne stea la dispoziție, doamna zicînd într-una: „*ne facem datoria, lucrăm și noi, ca alții...*”. Totuși, profesoara îndeplinește de pe acum în plus și o altă sarcină, despre care, după părerea mea, acum, la început de drum e potrivit să ne informăm cititorii săptămînalului. »În legătură cu începutul anului școlar, situația activității instructiv-educative actuale ne-a informat directoarea Aurica Hoțopan (despre care vom relata într-un alt număr al *Foii*)».

În această ordine de idei am rugat-o pe doamna profesoară să se prezinte pe scurt.

- Mi-am terminat studiile la Școala Pedagogică Superioară din Seghedin, obținînd diploma de specialitate istorie

- limba și literatura română în anul 1972. Am început să lucrez aici, la această școală, predînd ambele discipline, dar în plus, cînd situația o pretindea, țineam și alte ore, de desen, practică etc. Deci, m-am angajat la orice, cînd era cazul, numai „bai” să nu fie. În plus întotdeauna eram dirigintă și-mi făceam datoria și în funcția de îndrumătoare a colectivului de muncă cu specialitatea românească. Mult timp am consacrat pregătirii copiilor care s-au înscris la diferite concursuri de limbă maternă.

- Ce înseamnă noua funcție - pentru care vă felicităm și pe această cale -?

- Sinceră să fiu, nu aveam asemenea ambiții, visuri să am astfel de funcție. M-a surprins cînd am fost rugată să accept funcția, însă am simțit o bucurie sinceră, cînd și colegii și-au exprimat acordul, asigurîndu-mă de încrederea lor, pe care o multumesc anticipat și prin

aceste rînduri.

- În continuare voi preda istorie, însă îmi pare foarte rău că trebuie să renunț la orele de română. Acest fapt, chiar mă doare, dar cred că pe parcurs voi trăi și aici satisfacții și, sper că voi primi cîndva și ore de română. Dar în nici un caz nu voi renunța la pregătirea elevilor pentru mișcări școlare românești și le voi sta la dispoziție oricînd, cu cea mai mare plăcere.

- După cîteva zile ce planuri concrete aveți ca directoare-adjunctă?

- Nu e deloc ușor să răspund la această întrebare. Nu m-am pregătit pentru această funcție, solicitarea a sosit pe neașteptate. Tocmai, că sînt la începutul unei ucenicii, mi-e teamă puțin. Exigențele, așteptările știu că sînt mari, dar împreună cu colegii mei doresc să fac față tuturor cerințelor. „Calea străbătută” pînă acum de școala noastră trebuie continuată neapărat, însă, cum se spune, cu o conducere nouă ar fi firească o înprospătare a vieții școlare, în general, să „pășim înainte” cum s-ar zice. Cred că se va modifica puțin mersul, ritmul atît la școală cît și în afara activităților din cadrul învățămîntului.

În orice caz, după puterea și cunoștințele mele mă voi strădui ca împreună cu directoarea, cu cadrele didactice să activăm în interesul instituției, al elevilor pe care-i vom educa în spiritul păstrării sentimentului de identitate românească, ca să ne putem menține încă mulți ani în șir ca școală românească în comuna noastră.

Felicitîndu-vă încă o dată, vă dorim mult succes și realizarea tuturor planurilor!

- E. Bányai -

După primele ședințe...

Conform Legii Electorale, în săptămînile trecute au avut loc ședințe de constituire a autogovernărilor minoritare române. Cu această ocazie au fost alese conducătorii acestor foruri. Astfel au devenit președinți:

Budapesta

Cartierul II: dr. Maria Berényi

Cartierul V:

dr. Gheorghe Mihăiescu

Județul Bichiș

Aletea: dr. Ioan Szelezsán

Bătania: Traian Kreszta

Békéscsaba: Gheorghe Grósz

Chitighaz: Alexandru Finna

Giula: dr. Ioan Csotye

Lökösháza: Gheorghe Szántó

Județul Hajdú-Bihar

Apateu: Ioan Blaga

Bedeu: Elena Szilágyi

Jaca: Imre Márkus

Pocei: Ioan Tanaszi

Săcal: Alexandru Monok

Județul Csongrád

Cenadul Unguresc: Vasile Rotár

Seghedin: Gheorghe Petrușan

Autogovernarea locală din **Micherechi, Otlaca-Pustă și Vecherd**, conform normelor alegerilor și deciziei corpului autogovernărilor, s-au autodeclarat Autogovernări minoritare locale, formîndu-se astfel trei autogovernări de acest grad pe linia românească.

La Chitighaz

Înfruntînd diferențe dintre teoria metodică și practica reală

„Precipitații, ceață, viscol, chiciură...”
– Nu, nu le-am întâlnit pe toate acestea mergînd la Chitighaz, ci am auzit o conversație pe tema anotimpurilor intrînd în sala clasei a 8-a de la Școala generală românească din Chitighaz. A fost o oră de română neobișnuită, deoarece la catedră a stat o tînă necunoscută pentru elevii din Chitighaz: **Ana Zediu**, studentă în anul IV la Școala Superioară Pedagogică „Juhász Gyula” din Seghedin (în imaginea de sus).

„Profesoara” s-a descurcat bine, elevii țineau pasul cu ritmul dinamic al orei. Mi-a plăcut cînd studenta-profesoară a amintit de unele observații, încadrîndu-le în cursul orei, pe care le-a întâlnit în curtea școlii din comună.

Între două ore de română am avut nițel timp să discut cu studenta Ana Zediu, originară din Bacău, despre pregătirea, proiectarea planului de lecții pentru practica sa pedagogică.

– Încă în anul al III-lea, la obiectul de metodică de la facultate am discutat despre modalitățile predării. Materialul de la obiect e foarte frumos și conform acestuia dominau lecții asemănătoare predării din școlile din România. Luînd în considerație materialul de la metodică s-au pregătit planuri de lecții bune, însă chiar la prima expunere „am protestat”, spunînd că o lecție de genul acesta nu se poate ține la o școală generală, ci mai cu seamă la liceu. Atunci am rugat-o pe profesoara noastră, **Eva Ruja Molnár**, să ne vorbească cam în ce situație se află predarea limbii române la școlile românești din Ungaria, deoarece pînă acum n-am mai fost într-o școală românească și nu prea știam nimic despre ele. În acest fel, am primit o imagine și am putut dezbate, adică concretiza unele metode folosite pentru practica din această săptămîină. Chiar de la Seghedin cunoșteam bine manualele, mi-am mai adus cu mine doar un dicționar. Trebuie să spun că atît cărțile, manualele, cît și culegerile de texte sînt foarte bune, bine concepute.

– Ai întâlnit diferențe între teoria metodică și practica de la școli?

– Chiar de la primele ore mi-am dat

seama că metoda învățată nu se prea poate folosi, deci ar fi fost de prisos să mă pregătesc de-acasă. În primul rînd, mi-a prins bine că **Maria Zombai**, profesoara de română și diriginta clasei a 8-a, m-a ajutat să cunosc prima dată nivelul de cunoaștere a limbii elevilor. Mi-a vorbit despre dificultățile reale, cum că unii copii se exprimă mai cu greu venind din fa-

milii mixte, alții își însușesc aproape toate cunoștințele de limbă română în cursul învățămîntului. În urma acestor precizări am încercat să mă pregătesc cu întrebări și lecții diferențiate.

Cealaltă concluzie esențială a fost că la acești copii numai împreună, amestecat se poate preda gramatica, literatura și cunoștințele generale.

De menționat, că noi, cu colega mea, **Hajnalka Györgypál**, sîntem ultimele din grupa secției de la facultate care ne facem practica pedagogică, dar pot spune că am întâlnit aceeași situație ca despre care ne-au vorbit colegii noștri. Cred că reîntorcîndu-ne la Seghedin, măcar în general, dar vom atinge problemele întâlnite, vom face un fel de „dare de seamă”.

– În cursul orei mi s-a părut că nu aveți nici cea mai mică emoție?

– Fiindcă nu m-ați văzut la prima oră, cînd și mie, dar și elevilor, ne-a fost teamă. Însă cred că am reușit chiar la început să le „dezleg” gura și apoi elevii mi-au fost parteneri...

Pe studenta Hajnalka Györgypál, originară din Brașov, am surprins-o printre elevii clasei a 6-a doar la ultimele minute ale orei (în imaginea de jos). Dicta tocmai tema pentru acasă, iar elevii notau în liniște. După ce elevii au ieșit în pauză, i-am cerut viitoarei profesoare să-mi vorbească la ce s-a așteptat venind la școala din Chitighaz și ce a găsit.

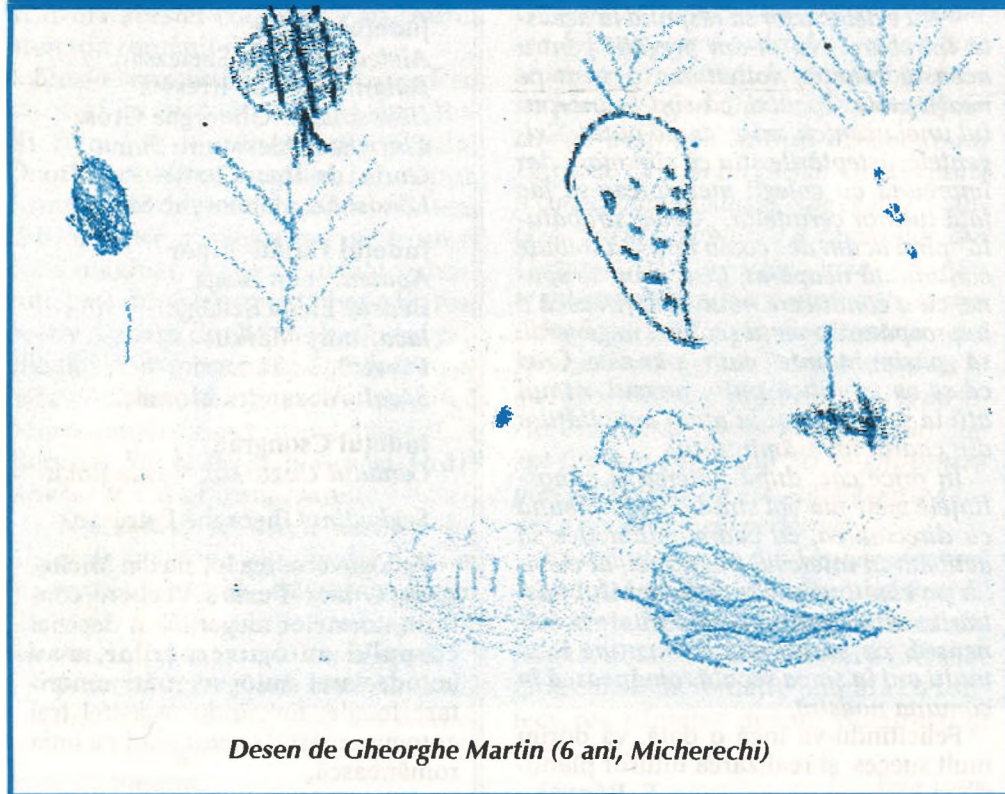
– De fapt, între ceea ce am învățat la metodică și ceea ce se poate aplica pe teren, există o oarecare diferență. Dar cred că și studenții de la celelalte catedre, la fel, se confruntă cu unele deosebiri dintre teorie și realitate. Tot așa, există diferențe și între copiii de la diferitele școli. Întîlnești cu totul un alt nivel de cunoștințe la o școală de aplicare a unei facultăți și la o școală dintr-un sat ca aceasta. Prin urmare, deși metodică, am zice, este unică, totuși trebuie făcute niște schimbări, e necesar să te încadrezi la nivelul lor, în cazul nostru, de cunoașterea limbii române. La Chitighaz, mie așa mi se pare, e vorba de un cadru unde nu se mai vorbește doar românește, ci se vorbește mult și ungurește...

– Ce „profesoară” ați reușit să fiți?

– Cred că am reușit să realizez ceea ce mi-am programat. Cunoșcînd elevii și nivelul lor de cunoștințe, am introdus în mersul orei multe rebusuri și jocuri. La început profesoara **Cornelia Kocsis** mi-a spus că este o clasă mai slăbuță, însă elevii mi-au făcut impresii bune și au contribuit activ la lecții. M-am simțit bine printre ei.

– anra –

GALERIA COPIILOR

Desen de Gheorghe Martin (6 ani, Micherechi)

Desen de Lilla Egresi (6 ani, Chitighaz)

JOCURI
DISTRACTIVE

De-a țara

Prin sorți, băieții se împart în două tabere egale avînd cîte un conducător. Se apucă apoi de mînă, fiecare țară aparte și cu fața la cealaltă. Cel din țara A cere pe unul din țara B:

– Împărate, împărate, dă-mi un soldat.

– Pe cine?

– Pe Ionel.

Ionel vine tot o fugă și se izbește voinicește să rupă lanțul de mîini din țara A. Dacă reușește, are dreptul să-și aleagă pe unul din țara A și să-l ia în țara lui. Dacă nu reușește să rupă lanțul, rămîne singur în țara A. Apoi cel din țara B, la rîndul său, cere pe cineva din țara A. Jocul continuă, pînă unul din conducători rămîne singur.

CONCURSURI

ale MINISTERULUI PATRIMONIULUI CULTURAL NAȚIONAL

Ministerul Patrimoniului Cultural Național publică un concurs pentru sprijinirea editării manualelor în limba maternă ale minorităților naționale din Ungaria pentru anul calendaristic 1998.

Telul concursului: sprijinirea operelor literare în limba maternă ale minorităților naționale din Ungaria, respectiv sprijinirea acelor lucrări, care urmează să apară în limba maternă și în limba maghiară.

Pot concura:— autoguvernările pe țară ale minorităților
— Organizația Rusinilor din Ungaria
— Asociația Culturală a Ucrainenilor din Ungaria.

Dosarul de concurs să cuprindă:

- un exemplar din manuscrisul integral,
- o declarație de acord pentru editare,
- o calculație bugetară a editării
- recomandare de specialitate sau lectorare

Condiția sprijinirii: lucrarea să apară până la 31 iulie 1999.

Termenul de înaintare a lucrării: 26 noiembrie 1998.

Publicarea rezultatelor: 15 decembrie 1998.

Lucrările pot fi înaintate pe următoarea adresă:

Magyar Művelődési Intézet

1011 Budapest, Corvin tér 8.

Tel/fax: 201-5782.

Ministerul Patrimoniului Cultural Național publică un concurs prin care dorește să ajute anumite inițiative și acțiuni culturale care să contribuie la întărirea spiritului de comunitate și apartenență. Pot fi înaintate dosare de concurs pentru inițiative care urmează să fie realizate sau desfășurate până la 30 aprilie 1999, în următoarele tematici:

- acțiuni culturale,
- programe de păstrare a tradițiilor,
- programe culturale de naționalitate,
- programe locale ale posturilor de radio, TV sau presă, realizate în primul rând în limbile materne ale naționalităților.

Pot participa la concurs:

- autoguvernările locale și pe țară ale minorităților,
- organizațiile și sfera civilă din rîndul minorităților naționale,
- instituții culturale,
- redacțiile locale, regionale ale presei scrise și electronice ale minorităților.

Dosarul de concurs trebuie să cuprindă:

- programul, termenul, locul acțiunii culturale,
- concepțiile privitoare la numărul și felul participanților (copii, adulți etc.),
- dacă au mai fost acțiuni similare, scurta lor descriere,
- denumirea organizatorului principal, scurtă autobiografie de specialitate,
- scurtă calculație bugetară cu indicarea resurselor proprii,
- suma solicitată și schematizarea cheltuielilor,
- o copie a statutului de funcționare, în cazul unei asociații registrate, copia să aibe o valabilitate care să nu depășească 30 de zile.

Termenul de înaintare a dosarului de concurs: 26 noiembrie 1998.

Publicarea rezultatelor: 14 decembrie 1998.

Dosarele de concurs sosite cu întârziere sau incomplet nu vor intra în concurs.

Dosarele de concurs să fie trimise la adresa următoare:

Magyar Művelődési Intézet

Nemzetközi és Kisebbségi Főosztály

1011 Budapest, Corvin tér 8.

Tel./fax: 201-5782.

În atenția Cititorilor!

În urma „transferului” de la Oficiul Primului Ministru la Ministerul Justiției, Oficiul pentru Minoritățile Naționale și Etnice și-a schimbat adresa și numărul de telefon.

Noua adresă:

Oficiul pentru Minoritățile Naționale și Etnice

(Nemzeti Etnikai és Kisebbségi Hivatal)

1357 Budapest, Căsuța poștală

(Pf. 2)

sau

1133 Budapest,

Újpesti rakpart 31-33.

Tel.: 06-1/359-7600, 329-4800

Fax: 06-1/349-5745

PORȚILE RAIULUI &

FLĂCĂRILE IADULUI

Fundația
REALITATEA

prezintă:

**PORȚILE RAIULUI
ȘI FLĂCĂRILE
IADULUI**

**„O DRAMATIZARE
A VIEȚII ADEVĂRATE
PE CARE NU O VEI
UITA NICIODATĂ”**

INVITAȚIE

Biserica Baptistă Română din Mîcherechi vă invită să participați la această dramatizare care se va desfășura la Căminul Cultural local în perioada 26-28 noiembrie 1998, începînd cu orele 18.

APEL

Pe baza Ordinului MKM 5/1998. (II.18.), paragraf 21. alineat 2. se publică din nou concursul pentru realizarea unor manuale școlare pentru disciplina de cultură și civilizație românească.

Manual (culegere de texte) pentru clasele 1-4	max. 10 coli (A/5)
Manual (culegere de texte) pentru clasele 5-6	max. 20 coli (A/5)
Manual (culegere de texte) pentru clasele 7-10	max. 30 coli (A/5)
Manual sau pachet de manuale pe sfere tematice (cl. 7-10)	max. 30 coli (A/5)

Aceste manuale (culegeri de texte) vor forma, pe baza Ordinului MKM 32/1997. (XI.5.), parte integrantă a disciplinei de cultură și civilizație, pe baza cerințelor care vizează studiul acestei discipline. Caracterul manualului va fi cel de *culegere documentară, colecție*. Aceste culegeri pot cuprinde toate acele izvoare, documente, creații literare, folclor și alte creații artistice, care servesc la însușirea cunoștințelor la disciplina sus-amintită, ținînd cont de specificul de vîrstă al elevilor din clasele respective.

Manualul sau pachetul de manuale, destinat claselor 7-10 va fi realizat pe teme, tot pe baza Ordinului MKM 32/1997. (XI.5.), ca o parte integrantă a întregului program de cunoștințe la disciplina cultura și civilizația română. Ca atare, aceste manuale trebuie să cuprindă toate acele sfere tematice, prin care se pot însuși în mod eficient cunoștințele respective, în conformitate cu cerințele programei.

Aceste manuale trebuie să fie întocmite în limba română.

Pot concura: acele persoane sau colective redacționale, care se simt capabile pentru realizarea acestor manuale și programe.

Asigurăm concurenților: *posibilități de consultație*. Tocmai în acest scop este indicat ca:

concurenții: să prezinte în scris intenția lor de a colabora și de a concura, schițînd intenția concretă: pentru care clasă sau manual s-ar angaja (deci indicînd pentru care manual ar concura).

Prezentările: pentru concurs să se înainteze pe următoarea adresă:

Oktatási Minisztérium Közoktatási és Kisebbségi Kapcsolatok Főosztálya
1055 Budapest, Szalay u. 10-14.

Ministerul își rezervă dreptul ca în cazul cînd la cîte-o categorie nu se prezintă nici la a doua fază concurenți, în acest caz să însărcineze din proprie inițiativă, din proprie răspundere autori de manuale pentru întocmirea acestora.

Aprecierea proiectelor, respectiv a manualelor se face printr-un juriu format din trei membri, juriu recomandat de Comisia națională a minorităților și de autoguvernările pe țară ale minorității respective.

Preferințe: în aprecierea juriului vor fi privilegiate și se vor bucura de avantaj acei autori, care prezintă manuscrisele gata făcute, bune de tipar.

Premiile concursului:

Locul I: 60.000 ft/coală (de manual redactat)

Locul II: 40.000 ft/coală

Locul III: 30.000 ft/coală.

Termenul de înaintare a lucrărilor: 31 ianuarie 1999.

Adresa: **Oktatási Minisztérium Közoktatási és Kisebbségi**

Kapcsolatok Főosztálya

1055 Budapest, Szalay u. 10-14.

Nu putem intra în Europa, dacă nu ne cunoaștem vecinii

— O zi culturală românească la Senteș —

Există în județul Ciongrad, la Senteș, un cămin studentesc maghiar, care a făcut o tradiție din cunoașterea popoarelor vecine cu Ungaria. Colegiul, care poartă numele pictorului Terney Béla, organizează în fiecare an „Zilele Terney”, în cadrul cărora se desfășoară diferite concursuri literare și sportive, se deschid expoziții de artă plastică și se țin prelegeri pe diferite teme, care ating și tineretul școlar. Anul trecut s-a inclus prima dată în programul acestor zile o manifestare culturală, la care au fost invitați reprezentanții minorității slovace din țara noastră. Văzînd reușita acestui program și observînd că tinerii sînt foarte receptivi la astfel de întâlniri, conducerea căminului, organizatorii „Zilelor Terney” au hotărît ca în fiecare an să se prezinte cîte o minoritate conlocuitoare în țara noastră, prezentîndu-și cele mai frumoase elemente ale culturii și tradiției sale. Astfel, la 4 noiembrie a.c., a avut loc o zi culturală românească, la care au participat circa 100 de elevi maghiari din Senteș. Trebuie știut că orașul Senteș cu 200 de ani în urmă a fost locuit și de români. Și în zilele noastre mai există acolo o biserică ortodoxă. La „Zilele Terney” comunitatea noastră a fost reprezentată de Corul „Pro Musica” din Giula, de dansatorii Liceului Nicolae Bălcescu și de artistul plastic Ștefan Oroian.

Înainte de evoluția acestor formații, elevii, colegiștii au putut fi părtașii unei prelegeri, care poate fi concepută și ca o oră de istorie. Istoricul Ferenc Takács a vorbit despre istoria României, despre relațiile dintre țările noastre.

După aceasta și-a prezentat programul corul „Pro Musica” din Giula, interpretînd cîntece bisericesti și melodii populare. Corul mixt, dirijat pe prof. Gheorghe Flueraș, a prezentat un program de circa o oră. Neapărat trebuie amintit unul dintre membrii corului, pe Ioan Cozma, care a avut un rol important în organizarea acestei zile culturale. Dînsul fiind profesor la o școală tehnică din Giula, întreține relații bune cu colegii săi din Senteș, și în urma acestei colaborări au primit invitația românilor din Giula.

După concertul Corului „Pro Musica” au evoluat pe scenă dansatorii liceului românesc din Giula. Onorînd publicul maghiar, la început, cunoscuta dansatoare din Aletea, Ildikó Tene a prezentat un frumos dans maghiar. Apoi au urmat cunoscuții pași din Aletea și Micherechi, respectiv dansuri din Bihor. În rîndul publicului la un moment dat am fost atenți la două fete tinere, care stînd lîngă perete, imitau corect ritmul dansurilor aletene. De la Rita Nagy și Judit Kovács am aflat următoarele:

— Noi cunoaștem aceste dansuri din Aletea de mai mulți ani, fiindcă dansăm în formația „Tessedik”. Mie personal, îmi plac foarte mult dansurile românești, atît cele din Ardeal, cît și cele din Ungaria.

— Și mie îmi plac foarte mult dansurile românești, cel mai mult cele din Micherechi. Sînt cam greu de învățat, dar în asta le stă frumusețea.

— Ce părere aveți despre acea inițiativă a căminului, ca să cunoașteți cît mai bine minoritățile conlocuitoare și țările vecine cu Ungaria? — m-am adresat fetelor.

— Pe noi ne interesează foarte mult aceste întâlniri, fiindcă și în zilele de azi, la orele de istorie învățăm foarte puțin despre minoritățile care trăiesc în țara noastră. Aproape toți avem cunoscuți, prieteni, care aparțin unei minorități, fiindcă și în regiunea noastră trăiesc slovaci, români, sirbi, nemți, etc., dar despre cultura și tradițiile lor, despre țara lor mamă știm foarte puțin.

— Foarte mult se vorbește azi despre Europa unită, despre aderarea țării noastre la Uniunea Europeană... Eu cred că numai așa vom putea ajunge în Europa, dacă ne vom cunoaște vecinii, cultura și istoria lor, dar nu numai că le vom cunoaște acestea, ci este necesar să înțelegem și să tolerăm popoarele vecine.

Directorul căminului Terney din Senteș, Zoltán Mátéffy, cu următoarele cuvinte a rezumat importanța întâlnirii.

— Ne-am bucura dacă inițiativa noastră de a organiza programe culturale între elevii maghiari și reprezentanții unor minorități din țară ar oferi un model de urmat și pentru alte instituții maghiare de învățămînt. Mesajul meu pentru alți directori este pe scurt: Educați copii cinstiți, înțelegători și toleranți!

Spectacolul echipei de dansuri din Giula s-a încheiat cu un dans comun, cu „Perinița”. Nici dacă am fi căutat cu lumînarea, nu am fi aflat o formă de cunoaștere reciprocă mai bună decît asta.

Într-o sală aparte a Căminului Terney s-a deschis o expoziție din lucrările artistului plastic Ștefan Oroian. Printre creațiile expuse aflăm picturi și sculpturi în lemn. Expoziția a fost vernisată de prietenul artistului, de Ștefan Frățean. Iată, cîteva fragmente din cuvîntul de deschidere: „Declar cu toată convingerea, vernisajele expoziției pictorului Ștefan Oroian sînt întotdeauna o adevărată sărbătoare românească. Persoana, arta artistului plastic originar din Bătania, oferă prilejul ca să se adune la un loc un mînnunchi de români, prieteni ai lui Ștefan Oroian, persoane devotate ale susținerii culturii românești din Ungaria. Creația lui Ștefan Oroian poate fi considerată produsul — de ce nu? — sinteza culturii populare a românilor din Ungaria. Arta lui Ștefan Oroian este parte integrantă a culturii românești de pretutindeni. Istoria cuprinzătoare a artei plastice românești de acum înainte nu se mai scrie fără să se facă referiri și la pictorul, sculptorul român din Ungaria, Ștefan Oroian. În ultimii 80 de ani pentru prea puțini români din această parte a lumii a reușit această performanță.”

La manifestarea din Senteș a fost reprezentat și Centrul Cultural al României de la Budapesta. Directoarea adjunctă, doamna Ana Scarlat a încheiat ziua culturală româno-ungară cu proiectarea filmelor despre București și despre România.

Eva Iova

Interiorul bisericii ortodoxe din Veherd

Munca a fost distinsă

În toamna aceasta Primăria din Jaca a fost onorată pentru a doua oară cu distincția „Autogovernări pentru cultură”. Diploma și placheta care atestă distincția a fost înmînată într-un cadru festiv, cu cîteva săptămîni în urmă, directoarei Centrului Cultural din Jaca, Ibolya Bíró, în cadrul sesiunii pe țară din Szombathely a activiștilor culturali.

Acordarea acestui titlu s-a motivat prin faptul că Autogovernarea din Jaca a sprijinit activitatea culturală din localitate pe deplin, uneori chiar peste puterile sale.

Prin obținerea unor fonduri serioase (înscriindu-se la mai multe concursuri) a devenit posibilă preocuparea unui „coordonator pentru tineret” în lunile de vară, organizarea unei întâlniri pentru tineret sub egida „Zsákácska”, organizarea Șantierului internațional de artă și organizarea unui șir de tabere pentru copii.

Dintre toate programele se remarcă Șantierul internațional de artă, care în anul acesta a fost organizat pentru a șasea oară cu participarea a peste cincizeci de artiști și viitori artiști.

Participanții la Șantierul de artă — pictori, graficieni și sculptori — pe lîngă preocupările de la secții, s-au cunoscut cu comuna-gazdă, au vizitat sătulețul din vecinătate, Furta, unde li s-a prezentat broderia vestită din localitate. La Veherd, primarul Imre Nagy, a călăuzit participanții taberei prin comună, vizitînd și biserica ortodoxă. Văzînd starea bisericii, artiștii au oferit peste cincizeci de opere de artă, ca fondul primit în urma valorificării acestora să fie folosit pentru lucrări de renovare interioare ale bisericii.

La încheierea festivă a Șantierului toate lucrările pregătite au fost prezentate publicului în cadrul unei expoziții. Poarta secuiască, realizată de sculptorul de lemn Ferenc Máthé, împreună cu fiul său Csongor Máthé, sosiți din localitatea Vargyas, a fost donată școlii generale din Jaca.

— anra —

Foto: I. Bíró

OKLEVÉL

MAGYAR NÉPMŰVELŐK
EGYESÜLETÉNEK ELNÖKSÉGE
AZ

„ÖNKORMÁNYZATOK A KÖZMŰVELŐDÉSÉRT”

DÍJAT ADOMÁNYOZZA

ZSÁKA KÖZSÉG
ÖNKORMÁNYZATÁNAK

Szombathely, 1998. október 15.

Borbáth Erika
ögyvezető alelnök

Tóth Csaba
elnök

Maxime...

☐ Nu poate fi drept omul care se lasă stăpînit de bani.	(Democrit)
♦ ♦ ♦	
☐ O dată cu bogăția crește grija.	(Horatius)
♦ ♦ ♦	
☐ Dacă ai învățat să ascuți, te vei pricepe să comanzi.	(Solon)
♦ ♦ ♦	
☐ Răbdarea este leacul tuturor durerilor.	(P. Syrus)

September 29 vasárnap

Programul **RTV** A Român
TV România TV műsora

7.20 Gazdaképző 7.45 Grüss dich! 8.00 „Így szól a Ur!” 8.05 Rajzfilmsztárok parádéja 9.05 Simon Biro-dalma (svéd kislíra) 9.15 Zenéger 9.30 Püder 10.00 Tévémagiszter 11.00 Baptista istenisztész 12.00 Déli harangszó 12.05 Szerencsepercek 12.30 Délidő 13.05 Telesport 14.45 Hazanéző 15.35 Örömhír 16.00 Walt Disney bemutatja „17.00 Hellő, világ! 17.45 Nevetés ma már? 17.00 kérték! 19.05 A Hét 20.00 Oktogon (tv-isték) 21.30 R-Gó Létezem 23.05 Telesport

6.30 Könyvek könyve 6.55 Homokvár csak gyerekeknek! 7.35
 Mohó úr és bölcs kisasszonyok 8.00 Cápai és Cápeti 8.35
 Igazi szellemirtók 9.00 Szelek szárnyán (kanadai sor.) 9.45
 Kobra (amerikai sor.) 10.30 Nagymenő balek (amerikai vigi-
 ték) 12.15 Nótaszó 12.45 Hűség az Isten (vallási magazin)
 13.15 Hét x hét 13.45 A vadonban (angol természetfilm)
 14.45 Szelek szárnyán (kanadai sor.) 15.35 Petrocelli (am.
 sor.) 16.30 A Szuper csapat (am. sor.) 17.30 Xena (am. sor.)
 18.30 Tények 18.45 Napló 19.30 Szerelm első látásra 20.00
 Titanic (amerikai katasztrófafilm) 21.45 Gó! Gó! Gó!!! 22.45
 Szinkép 23.15 Pereputy (szovjet vigjáték) 0.50 Napló (ism.)
 1.40 Vers éifél után.

6.05 A Dunánál (nemzetiségi magazin) 6.30 Bibliai kalandok (ism.) 7.00 Kölyökklub 11.10 Sweet Valley (amerikai sor.) 11.35 Enid Blyton kalandfilm-sorozata (amerikai sorozat) 12.05 Egy őr műlva itt vagyok (magyar sor.) 13.00 Hírek 13.10 Antenna 13.40 .hu (számítógépes magazin) 14.10 Kedvenc (kisállattartók magazinja) 14.40 Bravo Tv (ifjúsági magazin) 16.30 Csőrre töltve 17.30 Sliders (am. sor.) 18.20 ZenEsz 18.45 Híradó 19.05 Fókusz plusz 19.30 Kész átvétel (kandi kamera) 20.00 Boldog boldogoltalan (amerikai vígjáték) 21.50 RTL Sport Klub 23.00 A nyerdó (amerikai vígjáték) 0.35 Hírek 0.50 Megdöbent világ (ism.) 1.45 Fókusz plusz (ism.)

6.05 Antenna (ism.) 6.30 Ez nem boszorkányság! (francia ismeretterjesztő sor.) 7.00 Kölyökklub 11.10 Az elveszett világ (amerikai sorozat) 11.35 Enid Blyton kalandfilm-sorozat (am. sor.) 12.05 Gyilkos sorok (amerikai sor.) 13.00 Hírek 13.10 A növények magánélete (angol sor.) 14.05 Dóra mozija (ism.) 14.35 Knight Rider (amerikai sorozat) 15.30 Üdvözlöljük a Paradicsomban! (am. vígjáték) 17.15 Mint a kámför (werkfilm) 17.30 BUGS – A cég hullámhosszán (am. sor.) 18.20 Zenész 18.45 Híradó 19.05 Akták (politikai és közéleti magazin) 19.30 Csizsi! (szórakoztató műsor) 20.00 Pensacola – A név kötelez (am. sor.) 20.50 Bűnvadászkor (am. sor.) 21.40 Igaz történetek: Fejjel a falnak (amerikai film) 23.20 Híradó 23.45 Országzház (heti magazin) 0.15 A növények magánélete (angol sor.) 1.05 Akták (ism.)

6.00 Bună dimineața de la ...Cluj-Napoca! 7.25
Teleshopping 7.30 Lumină din lumină 8.00 TVR Info
8.05 Desene animate 8.30 Kiki Riki Miki. Magazin
pentru copii 10.00 Viața satului 11.00 Biserica satului
12.10 Tezaur folcloric 12.55 Fotbal: Universitatea
Craiova-Rapid 14.50 Super gol-show 15.45 Video-
Magazin 17.25 Atlas 17.45 Serial de călătorii: Sport-
mentar National Geographic 18.35 Duminica sportivă
18.45 Tragerile Loto 6/49 și Noroc 18.55 Doar o vorbă
„săt-i” mai spun! 19.00 Jurnal 19.30 7 zile în România
20.00 Film. Titanic 21.30 TVR Info 21.35 Telesport
21.40 Pariul Trio 21.45 Serial. D.-na King, agent secrete
22.40 Pop-show nocturn 23.30 Fotbal. mondial 1998

Dumnică, 29 noiembrie

ÎN LIMBA MATERNA – emisiune radiofonică în limba română
23 NOIEMBRIE, LUNI (redactor: Petru Cîmpian)

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.40 Evenimente calendaristice 10.45 Emisiune religioasă preluată de la Radio Vocea Evangheliei din Oradea 11.30 Buletin informativ, date meteo 11.40 Instrumental Thalia – spectacol muzical la Teatrul Thalia din Budapesta 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

24 NOIEMBRIE, MARTI

– din cauza ședinței parlamentare emisiunea nu este transmisă!

25 NOIEMBRIE, MIERCURI (redactor: Iulia Kaupert)

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 10.50 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30 Buletin de știri, date meteo 11.40 Sport – rubrica lui Adam Bauer 11.53 Avanspremiera „Ecranul nostru” 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

26 NOIEMBRIE, JOI (redactor: Ana Cioca)

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 11.00 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30 Buletin de știri, date meteo 11.40 Nota săptămânii de Edda Illyés 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

27 NOIEMBRIE, VINERI (redactor: Eva Iova)

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 10.50 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.15 Ce mai e nou la liceul românesc?... – de la Giulia relatează Edit Bordaș 11.20 Români din Voivodina – relatează Cornel Mata din Vršet 11.30 Buletin de știri, date meteo 11.40 Știri și curiozități din România – relatează Simona Pele din Timișoara 11.45 Revista presei „Foia românească” 11.50 Avanspremiera „Ecranul nostru” 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

28 NOIEMBRIE, SÂMBĂTĂ (redactor: Adam Bauer)

14.30 Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.35 Programul bisericilor ortodoxe și al adunărilor baptiste 14.50 Actualități, curiozități din lume 15.00 „Party Time” – emisiune muzicală pentru tineret 15.30 Interviu, reportaje din viața românilor din Seghedin 15.58 Încheiere.

29 NOIEMBRIE, DUMINICĂ (redactor: Adam Bauer)

14.30 Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40–15.20 Retrospectiva săptămânii (spicuiri din interviurile, reportajele difuzate în cursul săptămânii) 15.20 Sinteză evenimentelor săptămânii – program informativ preluat de la Radio Budapesta 15.55 Încheiere.

În fiecare seară, între orele 19.00–19.30 se prezintă emisiunea românească, difuzată pe țară. Sumarul acesteia este compus din actualitățile zilei și reportaje, interviuri din viața comunității noastre, respectiv relatări din viața școlilor românești.

Emisiunea de seară, difuzată pe țară, pe lângă frecvențele de 66,29 MHz și 66,14 MHz, poate fi ascultată și pe undele occidentale, pe frecvențele locale ale studiourilor regionale.

Radio Calypso, Budapesta 873 kHz, Radio Debrețin 91,4 MHz, Radio Seghedin 93,1 MHz

Avanspremiera Ecranul nostru (reluare: 22 noiembrie 1998, duminică, ora 6.30, MTV2)

Forma actuală a Legii pentru minorități a permis ca, în urma alegerilor din 18 octombrie a.c., din cei 167 de electori care vor înființa Autogovernarea pe țară a Românilor din Ungaria, 67 de persoane să nu fie de naționalitate română. Pentru prima dată se declară în fața publicului românesc Papp Zoltán, președintele Uniunii Democratice Maghiaro-Române. Dînsul a devenit și președintele autogovernării minoritare românești din sectorul X. Uniunea condusă de Papp Zoltán – care între 1994–98 a fost președintele autogovernării țigănești din sectorul XVI – pînă la alegeri, n-a manifestat nici un interes Realizatorii reportajului vor încerca să afle intențiile, planurile acestor deputați neromâni. Afîndu-ne în perioada constituirii autogovernărilor minoritare, cu ajutorul camerei de luat vederi veți putea fi și dvs. Părtașii ședinței autogovernării minoritare românești din sectorul XI al Budapestei, unde reprezentanții comunității noastre sînt în minoritate, astfel peste tot se evidențiază dorința majorității, constituite din trei doamne maghiare.

Realizator – prezentator: Ștefan Crăsta. Redactor: Aurel Becan

Următoare prezentare: 25 noiembrie, miercuri, 14.25, MTV1!

FM 92,1 STEREO
RADIO VOCEA
EVANGHELIEI ORADEA

5.00–5.30 Actualități BBC 5.30–7.00 Bună dimineața 7.00–7.20 Știri locale 7.30–8.30 Muzică și meditații biblice 8.30–9.30 Predică 9.30–11.00 Lecturi biblice, știri, mesaje creștine și muzică 11.00–12.00 Divina armonie 12.00–13.00 Răspundem ascultătorilor 13.00–13.30 Actualități BBC 13.30–15.00 Lecturi biblice, meditații biblice, muzică 15.00–16.00 Știri, mesaje creștine, muzică 16.00–17.00 Știri, mesaje creștine, muzică 17.00–17.45 Actualități BBC 17.45–18.00 Anunțuri și reclame 18.00–18.45 Reluare: Predică 18.45–19.10 Emisiune pentru copii 19.10–19.30 Muzică 19.30–20.00 Cu brațele deschise 20.00–20.30 Actualități BBC 20.30–21.00 Cartea pe unde radio 21.00–22.00 Emisiune de viață spirituală 22.00–23.00 Predică 23.00–5.00 Nocturna R.V.E. (muzică, meditații biblice, mesaje creștine, lecturi biblice)

RADIO VOCEA EVANGHELIEI PENTRU EUROPA

SW 49 m, zilnic 18.00–18.45

MW 1395 kHz, luni, marți 21.15–21.30

Aforisme

Din stomac fișnesc aproape toate promisiunile.

Există o persistentă tendință de a scuipa pe fericirea altora.

Deoarece la un concurs au reușit trei secretare, au mai fost angajați doi directori.

Prostul și din groapă te privește de sus.

Se înmulțesc tot mai mult operele de artă născute la șapte luni.

Se distrează și timpul, dînd bobîmace statuiilor.

Foto: Ana Radici Repisky

„Frunzele-i cad, zbor în aer, și de crengi se deslîpesc...”
(V. Alecsandri: Sfirșit de toamnă)

SPORT... SPORT... SPORT...
Primo Nebiolo critică presa

Președintele Federației Internaționale de Atletism (IAAF), Primo Nebiolo, a criticat presa după ce a luat cunoștință de raportul autopsiei fostei atlete americane Florence Griffith-Joyner. Primo Nebiolo estimează că americanca, triplă campioană olimpică la Seul (1988) care a murit sufocată în urma unei crize de epilepsie, „poate să se odihnească în pace, acest raport o garantează” subliniază președintele IAAF. „Familia sa a fost nevoită să îndure articole iresponsabile care atacau reputația atletei, fără vreo dovadă reală. Aceste campanii de dezinformare fac rău atletilor și au un impact negativ în campania antidoping pe care IAAF o duce de ani de zile și pentru care s-au cheltuit milioane de dolari. Îi invit pe jurnaliști să se arate mai responsabili în viitor”.

Criza și Jocurile Olimpice

Reprezentanții ai Comitetului de Organizare a Jocurilor Olimpice de vară de la Sydney (SOCOG), din anul 2000, sînt îngrijorați de criza financiară din Asia.

Îngrijorarea s-a manifestat și din partea Comitetului Internațional Olimpic, mai ales că guvernul australian – confruntat cu criza asiatică – a fixat noi taxe pentru contribuabilul de pe continentul cangurului, ceea ce ar afecta bugetul alocat Olimpiadei. Ministrul Sporturilor de la Canberra, Jackie Kelly, a dat însă asigurări că bugetul alocat Olimpiadei de vară nu va fi afectat, el manifestîndu-și optimismul că această problemă va fi soluționată favorabil.

SOCOG a făcut cunoscut că dorește ca să fie exceptat de aceste noi impozite (GST), care s-ar ridica la 200 milioane de dolari australieni (1,26 milioane de dolari SUA).

MOZAIC * MOZAIC * MOZAIC
Prințul Charles și președintele bulgar cîntă o melodie a formației Beatles

Prințul Charles al Marii Britanii a cîntat, la Plovdiv, melodia formației Beatles „All You Need Is Love” în duet cu președintele bulgar, Petăr Stoianov, transmite Reuters. Vizita prințului Charles în Bulgaria a inclus o vizită la Plovdiv, al doilea oraș al țării și locul de naștere al președintelui bulgar Stoianov. Vizitînd un conac din partea veche a orașului, prințul Charles și șeful statului bulgar au auzit, la un moment dat, o femeie cîntînd la pian după Beatles. Surse din anturajul moștenitorului tronului Marii Britanii au afirmat că foarte rar s-a înîmplat ca acesta să fi cîntat vreodată în public.

Serviciul militar, coșmarul tinerilor ruși

Mii de tineri ruși caută să scape prin orice mijloace de spectrul serviciului militar, armata rusă fiind pentru ei și pentru familiile lor numele pe care îl poartă foamea, tortura și moartea. Cifrele oficiale arată că numai anul trecut 500 de soldați ruși s-au sinucis, 1.000 au murit din cauza instrucțiilor severe (citește tortură), iar 2.000 au fost răniți, unii dintre ei grav, în cadrul exercițiilor operative. Aceste cifre alcătuiesc schița unui tablou

terifiant de care orice tînar încearcă să scape în orice fel și cu orice preț. Numai că acest preț variază între 1.000 și 1.500 de dolari pentru o adeverință medicală care declară o persoană inaptă pentru satisfacerea serviciului militar. Cealaltă variantă este... susținerea tezei de doctorat! Cei care nu au bani sau posibilitatea de a-și susține doctoratul preferă să fugă și să se ascundă la rude, căci amenințarea închisorii este mult mai puțin înspăimîntătoare decît cea a armatei.

Autoritățile s-au văzut astfel nevoite să recruteze pe oricine și în orice condiții: peste trei sferturi din soldați nu au nici măcar pregătire secundară, mulți fiind de-a dreptul analfabeți. Peste 60% dintre ei folosesc droguri, iar mulți alții suferă de boli psihice.

Cea mai mare bancnotă din lume este filipineză

Oficialitățile filipineze au însărcinat o firmă germană să imprime cea mai mare bancnotă din lume, avînd o valoare în jur de 3240 dolari și dimensiunile unei reviste: 35,6 pe 21,6 centimetri, conform unui comunicat al firmei Giesecke Devrient din München.

Bancnota de 100.000 pesos este mare ca cinci bancnote de 1000 mărci (600 de dolari) și are de cinci ori valoarea bancnotei germane amintite. Emisă cu ocazia ani-

versării centenarului independenței Republicii Filipine, ea urmează să înlocuiască în Cartea recordurilor o bancnotă chineză din timpul dinastiei Ming, menționează același comunicat.

Prea frumoasă și prea puțin practică, bancnota filipineză nu este destinată plăților curente, a recunoscut un purtător de cuvînt. Acesta a menționat că, în ciuda valorii sale oficiale, 300 exemplare au fost deja vîndute la prețul de 10.000 mărci, diferența fiind destinată unor opere de caritate.

Fidel Castro cîștigă doar 25 dolari pe lună

Președintele cubanez Fidel Castro a dezvăluit, la Havana, într-un dialog cu ziaristii, cîștigul său lunar, echivalent cu 25 de dolari americani (525 de pesos), dar a adăugat că nimic nu-i lipsește, pentru că statul îi sprijină cu ceea ce îi este necesar. Noi nu mai cerem sporirea salariului: la noi nici măcar nu mai există un sindicat la conducerea guvernului sau a partidului (comunist, aflat la putere în Cuba), le-a mai spus ziaristilor, într-o notă de bună dispoziție, El Lider Maximo de la Havana, citat de AFP. Fidel Castro a dezmințit, cu indignare, zvonurile puse recent în circulație de revista americană Forbes, conform căreia ar dispune de o mare avere personală.

Rezultate din campionatul de fotbal al Ungariei
Divizia II (NB II)

Borsod Volán–Giula 0-1

Divizia III (NB III)

Hódmezővásárhely–Bátania 3-1

Seria I. a jud. Bichiș

Micherechi–Szeghalom 4-2

Aletea–Vészto 5-3

S
P
O
R
T

**Dacă doriți să ne sunați...
...vă stăm la dispoziție!**

LA TELEFON: 66/361-789, 66/463-152

TELEFAX: 66/463-152

între orele 8–16

Anunțuri, reclamă, mică publicitate pot fi trimise și prin telefon și telefax la adresa redacției. Le vom publica în cel mai scurt timp, în mod gratuit.

ORTODOXIA

Supliment al săptămânalului **Foia** românească

Anul I Nr. 11.

noiembrie 1998

MAREA SĂRBĂTOARE A CREȘTINILOR ORTODOCȘI DIN CHITIGHAZ

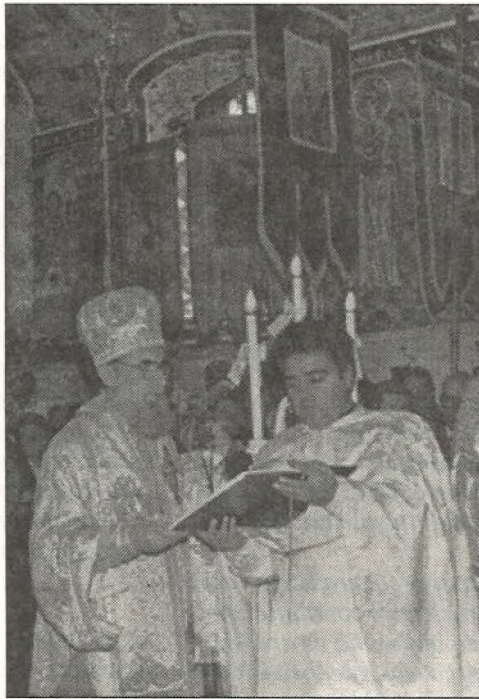
Cu vrerea Tatălui, cu ajutorul Fiului și împreună cu lucrarea Sfântului Duh, Biserica cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril” din parohia CHITIGHAZ, din cadrul Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria, a fost construită în jurul anului 1779 în timpul păstoririi vrednicilor preoți **Mihail Ardelean** (1775–1831) și **Simion Popovici** (1775–1823). Lăcașul a fost ridicat pe cheltuiala credincioșilor localnici, fiind construit din cărămidă și acoperit cu șindrilă, care în anul 1873 s-a schimbat cu tablă. În anul 1840, turla modestă a fost reconstruită, în forma și dimensiunile de astăzi, iar în anul amintit mai sus, 1873, s-a așezat și Sfânta Cruce pe turla bisericii, prevăzându-se cu parafulger. Atât interiorul, cât și exteriorul bisericii, pe parcursul timpului, au fost reînnoite. În anul 1959, interiorul bisericii, spațiul dintre icoanele pictate în anii 1928–29, a fost vopsit în ulei, iar în anul 1974 s-a precedat la o renovare radicală a exteriorului sfântului lăcaș. De atunci s-au mai făcut unele reparații, pentru ca în anul 1997 să se execute o lucrare de amploare. Dispunând de suma de patru milioane ft., primită ca despăgubire pentru fosta școală confesională, s-a pornit la renovarea completă a edificiului. Interiorul bisericii a fost pregătit pentru pictura în tehnica frescă, realizată mai apoi de pictorul **Florian Buie** din Arad. La fel și exteriorul a fost renovat în întregime fiind vopsită chiar și tabla de pe acoperiș.

În timpul acestor lucrări, atunci când s-a desfășurat „Sfânta Masă” am constatat că această biserică, deși foarte veche, nu a fost ținută, adică așezarea Sfintelor Moaște în inima Prestolului.

Menționăm că întreaga sumă folosită pentru renovare s-a ridicat la aproximativ 7 milioane ft., completarea fiind obținută din donațiile credincioșilor acestei parohii.

Prin grija și sub îndrumarea părintelui vicar **Pr. Ic. Stavr. Pavel Ardelean** și preotului paroh **Florin Olteanu**, credincioșii și membrii Consiliului parohial, dorind împlinirea rânduinelor bisericești privind sfințirea lăcașului de cult, au cerut ținutarea bisericii pe data de 8 noiembrie a.c., dorința fiindu-le împlinită de către Prea Sfințitul Părinte **dr. Timotei Sevcicu**, episcopul Aradului și locțiitor pentru Episcopia Ortodoxă Română din Ungaria.

Credincioșii parohiei au așteptat cu nerăbdare această zi, pregătindu-se ca pentru o adevărată sărbătoare. Încă de dimineață credincioșii l-au așteptat pe Prea Sfințitul Părinte la marginea satului de unde l-au condus până la intrarea bisericii, aici fiind întâmpinat de glasul răsunător al clopotelor și de copii cu flori. Sfânta slujbă a început la ora 9 și după rânduială mai întâi s-a purces la înconjurarea lăcașului cu Sfintele Moaște ce vor fi așezate în Sfânta Masă. După procesiunea din jurul bisericii, Prea Sfințitul Părinte, înconjurat de un sobor de preoți, săvârșește Sfânta slujbă de ținutarea așezând Sfintele Moaște în inima Prestolului (Sfânta Masă), fiind pecetuit cu ceară, iar în colțuri fiind așezați cei 4 Evangheliști. Sfânta Masă este spălată cu grijă, după care este binecuvântată de Episcopul prin ungerea cu Sfântul Mir. Același lucru se face și la Proscomidiar, locul de pregătire a da-

zurilor pentru Sfânta Liturghie. După împlinirea acestor rânduieli Masa este îmbrăcată într-o cămașă albă care este legată de jur împrejur, mai apoi așezându-se celelalte îmbrăcăminte și punându-se Sfântul Antimis și Sfânta Evanghelie deasupra, după care se cadește Altarul, iar mai apoi biserica și poporul. În continuare Episcopul sfințește și pereții interiori, exact așa cum s-a făcut în exterior prin stropirea cu apă sfințită și prin

ungerea cu Sfântul Mir. După încheierea slujbei de ținutare există obiceiul ca să li se permită credincioșilor, bărbați și femei, să intre în Sfântul Altar și să sărute Sfânta Masă. În timpul cât credincioșii au făcut aceasta, preotul paroh **Florin Olteanu** a citit „hrisovul” (actul de ținutare) care a fost așezat alături de Sfintele Moaște în inima Sf. Mese. Imediat după aceasta s-a făcut o dare de seamă în fața credincioșilor cu pri-

vire la cheltuielile suportate, mulțumindu-se totodată pentru efortul și donațiile dumealor, mulțumindu-se și oaspeților prezenți care s-au făcut părtași la această mare sărbătoare, împlinire și bucurie a chitighăzenilor. Nespuse de mult ne-a bucurat și prezența în mijlocul nostru a oficialităților și reprezentanților românilor din această țară, printre care putem aminti: domnul **Andrei Oancea**, consulul României la Seghedin, domnul **Ion Budai**, președintele Autoguvernării pe Țară a Românilor din Ungaria, doamna **Florica Santău**, președinta Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria, domnul **Mihai Kozma**, directorul Editurii NOI, domnul **Ștefan Frățean**, director al Oficiului pentru Minoritățile Naționale și Etnice, domnul **Traian Pleșean**, secretar al Ambasadei României la Budapesta și nu în ultimul rând domnul **Gheorghe Gulyás**, primarul comunei Chitighaz.

Sărbătoarea parohiei a continuat prin săvârșirea Sfintei Liturghii de către Prea Sfințitul Timotei înconjurat de un sobor de preoți.

Toți cei care s-au rugat în această zi sfântă și se roagă în sfânta biserică știu că au avut împreună cu ei și mijlocirile sfinților și anume că viața cea adevărată în Dumnezeu este numai în comuniunea Bisericii, prin care stăpânirea strălucirii lui Hristos cel înviat se răsfrânge peste lume transfigurând-o și înnoind-o. De aceea privind la chipurile lor transfigurate și luminate de lumina cea neînsurată, năzuim să ajungem și noi la starea la care au ajuns ei, adică starea de purtători ai chipului lui Dumnezeu.

Marea sărbătoare a acestei parohii s-a încheiat printr-o agapă frățască ce a avut loc la cantina școlii agricole din localitate.

Cu aceasta se încheie încă un capitol din viața acestei comunități și pentru că ea, viața merge înainte, trebuie să ne conformăm cursului ei și să ne îngrijim ca această parohie să aibe o continuitate prosperă. Odată cu această sărbătoare comunitatea și-a văzut un vis împlinit, acela de înfrumusețare a sfântului lăcaș, iar de acum, gândurile noastre se îndreaptă mai mult spre păstrarea și consolidarea vestigiilor ortodoxe, însă cel mai mult am dori păstrarea și întărirea credinței ortodoxe în inimile tuturor credincioșilor ei.

În încheierea acestor câteva rânduri referitoare la marea sărbătoare a ortodocșilor chitighăzeni aș dori să așez pe hârtie rugăciunea de la finalul „Hrisovului”, ca o mulțumire către Părintele Cereș pentru ajutorul trimis nouă în misiunea omului de slujitor al Domnului: „Așa, Doamne Dumnezeule nostru, ne rugăm Ție, primește jertfa robilor Țăi, care au ajutat la înălțarea și împodobirea Sfintei Biserici, binecuvîntează strădaniile drept credincioșilor din parohie, precum și ale celor ce au jertfit și ostent pentru aceasta, tuturor dăruind pace, sănătate și întru toate cele de folos bună sporire. Înscris Doamne în Cartea Vieții Tale pe toți jertfătorii și închinătorii acestui Sfânt lăcaș, umple-i pe toți de dragoste și desăvîrșită unire către Sfântă Biserica Ta și jertfelnică slujire a neamului nostru, ca și prin aceasta să fie preamărit numele Tău cel Sfânt.” AMIN!

Text: **Pr. Florin Olteanu**
Foto: **Ștefan Oroian**

Cuvîntare rostită la înmormîntarea Pr. Ic. Stavr. Cornel Mîndruțau

„Cel ce slujește în felul acesta pe Hristos, plăcut este lui Dumnezeu și cînstit de oameni” (Romani 14, 18)

Un slujitor al Domnului Iisus Hristos a trecut la cele veșnice după o îndelungată activitate la sfîntul altar și în păstoria turmei dreptcredincioase. Ne-am rugat pentru odihna sufletului său și pentru mîngîierea celor care au rămas nemîngîiați prin plecarea sa.

Cine ar putea preciza cu exactitate imensitatea muncii preoțești și varietatea formelor ei?

Preoția este o Taină sfîntă a Bisericii, cel care primește această taină are datoria de a conduce obștea credincioșilor la mîntuire, adică la dobîndirea împărăției lui Dumnezeu. Cine trăiește cu adevărat preoția, acela se află permanent în legătură cu Dumnezeu, dar în același timp împărtășește credincioșilor binecuvîntări și învățături pentru rezolvarea problemelor legate de viața pămîntească. Astfel a trăit și a lucrat adormitul în Domnul, căruia îi aducem acum cuvînt de cînstire. Se cuvine, ca în aceste clipe pline de tristețe, să evocăm pentru cîteva minute viața Pr. Protopop Cornel Mîndruțau. S-a născut în 1912 în Orașul mic românesc din Giula, fiind al patrulea copil într-o familie evlavioasă și devotată Bisericii noastre. Școala elementară a făcut-o în orașul său natal, iar cele secundare la Giula și Bichișciaba. La chemarea Domnului, și la îndemnul fratelui său mai mare pr. Petru Mîndruțau, tînărul Cornel urmează studii de teologie, iar în anul 1936 este hirotonit pe seama parohiei din Jaca. Devine slujitor al Domnului și al credinței ortodoxe române într-o perioadă cînd sistemul politic din Ungaria face tot posibilul ca să distrugă neamul nostru de pe aceste meleaguri. Totuși, părintele Cornel rămîne fidel misiunii sale preoțești și se îngrijește cu o deosebită rîvnă de turma credincioșilor săi. A fost un preot care s-a străduit să urmeze îndemnul Sfîntului Apostol Pavel care spune:

„Slujba ta fă-o deplin”. Cine ar putea spune că, în acei aproape 60 de ani petrecuți în mijlocul credincioșilor români din județul Bihor, cîte sfînte liturghii a slujit și cîte alte rugăciuni a rostit acest păstor de suflete pentru sănătate, mîntuirea și ajutorul păstoriților săi. Numai Dumnezeu știe cîte inimi au aflat mîngîierea pocăinței și a ierării în scaunul spovedaniei și au primit sfîntirea prin împărtășirea cu sfînte Taine, datorită grijii duhovnicești a părintelui de care ne despărțim.

„Fiul Omului n-a venit ca să i se slujească, ci ca el să slujească...” (Marcu 10, 45). Bazîndu-se pe aceste cuvinte rostite de Mîntuitorul nostru Iisus Hristos a slujit Biserica și credincioșii săi.

Slujirea și realizările ei nu sînt deloc ușoare. De aceea Sfîntul Ioan Gură de Aur zice că inima preotului este ca o corabie bîntuită de multe valuri puternice. Să nu uităm însă că Mîntuitorul încurajează pe cei ce trebuie să înfrunte primejdia necazurilor. „Îndrăzniți! Eu am biruit lumea” (Ioan 16, 33). Prin viața sa, preotul trebuie să rămînă un exemplu de comportament și de activitate în toate și mai ales o pildă vie de răbdare, de iertare și de dragoste față de toți. Numai dragostea poate zidi desăvîrșit sufletele omenești, fiindcă „dragostea nu cade niciodată”.

Din acest punct de vedere adormitul în Domnul, fratele nostru pr. Protopop Cornel s-a străduit să rămînă un exemplu bun pentru credincioșii și păstoriții săi și în ceea ce privește viața de toate zilele. Împreună cu iubita sa soție, maica preoteasă Iuliana, a întemeiat și a condus o familie care prin muncă, prin credință și prin vrednicii alese, a făcut cinste parohiei. Cei trei băieți ai lor: Ioan, Cornel și Gheorghe au fost crescuți în spiritul iubirii de Dumnezeu și de oameni.

Prin anii '50, cînd misiunea unui preot era batjocorită și umilită, părintele Cornel ca să asigure condițiile minime de trai pentru familie muncea împreună cu credincioșii săi care erau țărani. Au încercat să-l zdrobească mai

de multe ori, dar n-au reușit! Părintele Cornel și-n aceste condiții grele a slujit cu devotament Biserica și neamul din care a făcut parte.

Nu ne este îngăduit să nu amintim despre interesul și munca părintelui pe tărîmul gospodăresc și îndeosebi dragostea pentru înfrumusețarea sfîntului lăcaș. Deși biserica din Jaca este o biserică mică și modestă, dar prin grija părintelui față de ea, credincioșii cu convingere au putut spune: „în biserica Ta, Doamne, sfînd, ni se pare în cer a fi”.

Indiferent de împrejurările istorice și condițiile materiale-sociale, Pr. Cornel rămîne fidel parohiei sale, ba mai mult decît atît, la o vîrstă înaintată deja, din cauza lipsei de preoți, primește pentru administrare și parohiile din Vecherd, Peterd și Darvaș. Necunoscînd oboseală fizică, și mînat de cuvintele Sf. Apostol Pavel, care în Epistola a doua către corinteni spune: „Nu ne propovăduim pe noi înșine, ci pe Hristos Iisus Domnul”, se îngrijește și de credincioșii acestor parohii.

Nu putem trece sub tăcere nici ultima perioadă a vieții sale, cînd prin pierderea soției și al fiului său Gheorghe, fratele nostru este pus din nou la încercări grele.

După 60 de ani de activitate la Sfîntul altar, în 1986 se retrage în pensie. Conștiința mea nu mă lasă ca să nu pomenesc și despre acele împrejurări înjositoare în care părintele Cornel părăsește parohia sa, de care s-a legat sentimental atît de mult. Cei care l-am cunoscut cu adevărat sîntem convinși că nu le-a meritat!

Ne rugăm dar ca Domnul Dumnezeu să primească sufletul răposatului în lăcașurile sale cerești și credem că prin rugăciunile osîrduitoare ale tuturor celor care l-au cînstit în timpul vieții lui, pe cel adormit, Domnul îl va odihni în împărăția sa cerească. AMIN!

pr. Aurel Becan

(N. R.: Regretatul Pr. Ic. Stavr. Cornel Mîndruțau a fost înmormîntat la 13 noiembrie a.c. în cimitirul din Orașul mic românesc din Giula)

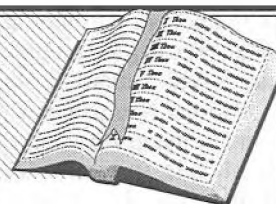
Fotografie: Ana Radici Repiský

Fericirile

1. Fericirile cei săraci cu duhul, că a lor este împărăția cerurilor.
2. Fericirile cei ce plîng, că aceia se vor mîngîia.
3. Fericirile cei blînzi, că aceia vor moșteni pămîntul.
4. Fericirile cei ce flămînzesc și însetează de dreptate, că aceia se vor satura.
5. Fericirile cei milostivi, că aceia se vor milui.
6. Fericirile cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu.
7. Fericirile făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema.
8. Fericirile cei prigoniți pentru dreptate, că a lor este împărăția cerurilor.
9. Fericirile veți fi cînd vă vor ocări și vă vor prigoni și vor zice tot cuvîntul rău împotriva voastră, mintînd din pricina Mea. Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri. (Matei 5, 3-12).

Din Sfînta Scriptură

○ „Cel ce voiește să iubească viața și să vadă zile bune să-și oprească limba de la rău și buzele sale să nu grăiască vicleșug; să se ferească de rău și să facă bine; să caute pacea și s-o urmeze.” (I Petru III, 10-11)

○ „Înțelepciunea este mai de preț decît armele de luptă, dar o singură greșală nimicește mult bine.” (Eclesiastul IX, 18)

○ „Înșelăciunea este în inima celor ce gîndesc rău, iar bucuria pentru cei ce dau sfaturi de pace.” (Pildele lui Solomon XII, 20)